

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИДАТКІВ КОШТОРИСУ ЗА НАПРЯМАМИ ДІЯЛЬНОСТІ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ

Анотація. Розглянуто особливості функціонування й надано аналіз сучасного стану організації бухгалтерського обліку бюджетних установ. Наведено причини необхідності модернізації бюджетного обліку і спосіб удосконалення обліку видатків кошторису відповідно до специфіки функціональної діяльності досліджуваної бюджетної установи.

Аннотация. Рассмотрены особенности функционирования и представлен анализ современного состояния организации бухгалтерского учета бюджетных учреждений. Приведены причины необходимости модернизации бюджетного учета и способ совершенствования учета расходов сметы, исходя из специфики функциональной деятельности исследуемого бюджетного учреждения.

Annotation. The peculiarities of operation and the actual state of budgetary organizations accounting are considered and analysed. The article gives the reasons of the necessity for the modernization of the budgetary accounting and the way to improve the estimate-cost accounting basing on the specific functional activity of the examined budgetary organization.

Ключові слова: бюджетна установа, вдосконалення обліку видатків кошторису, модернізація бюджетного обліку, управлінський облік у бюджетній установі, напрями діяльності бюджетної установи.

Перехід до ринкової економіки, а також орієнтація України на вхід до ЄС, зумовлює потребу бюджетних установ змінити традиційне бачення здійснення нею господарської діяльності. Як і всі інші організації найрізноманітніших форм власності, бюджетна установа має прагнути до максимізації доходів спецфонду, активізації структури капіталу та забезпечення його фінансової діяльності, побудови ефективного механізму управління бюджетною організацією, а також в перспективі – використання бюджетною організацією ринкових механізмів залучення фінансових коштів. Відповідно, на сучасному етапі в установах бюджетної сфери потребує реформування процес контролю за фінансуванням, виконанням бюджетних призначень, використанням коштів загального й спеціального фондів.

Дану проблематику розглядали такі науковці, як: Атамас П. Й., Василик О. Д., Джого Р. Т., Дем'янишин В. Г., Матвеева В. О., Свірко С. В., Фаріон І. Д. та ін. Проте можна сказати, що на сьогодні проблема є недостатньо дослідженою.

Метою статті є вдосконалення організації бухгалтерського обліку видатків кошторису на прикладі Територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Зміївської районної державної адміністрації Харківської області (ТЦСОЗРДА).

Об'єктом є господарська діяльність ТЦСОЗРДА, предметом – облік видатків кошторису за напрямами діяльності.

Відповідно до законодавства бюджетна установа – це орган, установа чи організація, передбачена Конституцією України, а також установа чи організація, створена у встановленому порядку органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим чи органами місцевого самоврядування, яка повністю або частково утримується за рахунок відповідного державного бюджету чи місцевих бюджетів [1].

Існування бюджетних установ життєво необхідне для суспільства, оскільки вони захищають економічні інтереси держави і є матеріальною гарантією реалізації найважливіших конституційних прав громадян [2]. Установи та організації державного сектору є безпосередніми виконавцями державних функцій, повноцінними суб'єктами господарювання на макро- і мікроекономічних рівнях, учасниками процесу виконання бюджету у частині як його видаткової, так і дохідної складових, сталими носіями історично-культурних традицій благодійницького та добродійного характеру [3]. Наприклад, ТЦСОЗРДА є спеціальною державною установою, що утворена для здійснення соціального обслуговування та надання соціальних послуг громадянам, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги за місцем проживання, в умовах стаціонарного, тимчасового або денного перебування і надає соціально-побутові, психологічні, соціально-педагогічні, соціально-медичні, соціально-економічні, юридичні, інформаційні та інші соціальні послуги.

Успішність виконання загальнодержавних програм та завдань прямо залежить від якості системи управління бюджетною сферою загалом і механізму фінансового управління зокрема [3]. Особливості функціонування установ бюджетної сфери зумовлюють необхідність дослідження нових методологічних та організаційних підходів до ведення бухгалтерського обліку, оскільки специфіка їх діяльності висуває особливі вимоги до формування інформації, необхідної для облікових та контрольних цілей [2].

Основною проблемою реформування обліку в бюджетних установах є відсутність єдиних підходів до розробки дієвих механізмів удосконалення системи обліку з урахуванням вимог міжнародних стандартів, недостатність розробленості питання переходу на єдині методологічні засади, а також створення уніфікованого

організаційного та інформаційного забезпечення обліку [4]. Традиційно бюджетний облік жорстко регламентований. Усю необхідну інформацію відносно організації та порядку ведення обліку бюджетні установи отримують у вичерпному обсязі з нормативних документів. Така суворая регламентація методології бухгалтерського обліку забезпечує його єдність і дає змогу порівнювати показники діяльності всіх бюджетних установ в цілому та отримувати зведені показники для контролю за виконаннями кошторисів і бюджетів усіх рівнів. Проте перехід на ринкові відносини вимагає і змін щодо підходу до постановки обліку через вирішення питань комплексного характеру [5].

У реформуванні бухгалтерського обліку важливим методичним підходом є використання управлінського обліку, що забезпечить адаптацію обліку до сучасних умов господарювання установ і посилення контролю за ефективністю використання бюджетних коштів. На нинішньому етапі розвитку управлінський облік в бюджетних установах практично відсутній. Він дозволить отримувати інформацію про доходи і видатки за центрами їх виникнення і відповідальності, а також калькулювати належним чином бюджетні послуги. Зараз існує необхідність в одержанні інформації щодо доходів і видатків окремих структурних підрозділів з метою контролю, планування, оцінки, аналізу їх функціонування [6].

Одним із можливих і прийнятних для ТЦСОЗРДА в даний час заходів щодо вдосконалення організації обліку є застосування в Плані рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ субрахунків третього порядку. Особливо це стосується видатків, які здійснюються згідно зі специфікою надання послуг ТЦСОЗРДА за численними функціональними ознаками. Облік на рахунку другого порядку видатків різного функціонального призначення і відображення у формах звітності про виконання кошторису за загальним спеціальним фондом тільки за кодами економічної класифікації видатків не дає змоги здійснювати якісний аналіз спрямування й використання коштів. Введення аналітичних рахунків до субрахунків другого порядку безпосередньо на утримання установи та окремо на соціальне обслуговування, їх відповідність кодам функціональної класифікації видатків і відображення у формах фінансової звітності дозволить більш точно та якісно вести облік видатків, надасть можливість об'єктивного формування показників кошторису, а також дозволить проаналізувати їх структуру і виконання [7].

Автор пропонує в обліку видатків ТЦСОЗРДА розмежувати видатки на утримання установи та видатки на соціальне обслуговування окремих верств населення відповідно до напрямів діяльності досліджуваної бюджетної установи (таблиця).

Таблиця

Рахунки обліку видатків ТЦСОЗРДА відповідно до напрямів діяльності

Субрахунок 2-го порядку	Субрахунок 3-ого порядку	Об'єкти обліку у ТЦСОЗРДА
802 "Видатки з місцевого бюджету на утримання установи та інші заходи"	802.1 "Видатки з місцевого бюджету на утримання терцентру"	Утримання адміністративно-управлінського персоналу, завідувачів, заступників завідувачів, соціальних працівників, фахівців із соціальної роботи, інструктора з трудової адаптації, медсестри, акомпаніатора, психолога відділень соціальної допомоги вдома, соціально-побутової адаптації, пункт організації і надання гуманітарної та натуральної допомоги та прокату, в тому числі соціальне страхування, а також видатки на відрядження даних категорій персоналу
		Видатки на придбання товарів, матеріалів для забезпечення функціональної діяльності терцентру
		Оплата комунальних послуг
	802.2 "Видатки з місцевого бюджету на соціальне обслуговування терцентру"	Утримання соціальних робітників, перукаря, швачки, в тому числі соціальне страхування, а також видатки на відрядження даних категорій персоналу
811 "Видатки за коштами, отриманими як плата за послуги"	811.1 "Видатки за коштами на утримання терцентру, отриманими як плата за послуги"	Видатки на придбання товарів, матеріалів для забезпечення функціональної діяльності терцентру
		Оплата інших послуг (заправка картриджів, поліграфічні послуги, техогляд автомобіля)
	811.2 "Видатки за коштами на соціальне обслуговування терцентру, отриманими як плата за послуги"	Утримання соціальних робітників, перукаря, швачки, в тому числі соціальне страхування
		Видатки на придбання товарів, матеріалів для забезпечення виконання обов'язків соціальних робітників, перукаря, швачки. Оплата інших послуг (представницьких, зв'язку, поштових)
812 "Видатки за іншими джерелами власних надходжень"	812.1 "Видатки за іншими джерелами власних надходжень на утримання терцентру"	Списання товарів, матеріалів для забезпечення функціональної діяльності терцентру
	812.2 "Видатки за іншими джерелами власних надходжень на соціальне обслуговування терцентру"	Списання товарів, матеріалів для забезпечення виконання обов'язків соціальних робітників, перукаря, швачки

Отже, можна з упевненістю сказати, що запровадження на практиці таких субрахунків дасть змогу забезпечити прозорість облікових процесів, отримувати повну інформацію про фінансові операції, які здійснюються у державному секторі, зокрема, в територіальних центрах, а також складання більш досконалої фінансової звітності, необхідної для прийняття ефективних управлінських рішень.

Перспективою подальших наукових досліджень у даному напрямі є аналіз кошторису доходів та видатків, а саме прогнозування значень показників видатків, відповідно на утримання установи та на соціальне обслуговування, їх структури, а також співвідношення між ними. Доцільним при цьому буде використання економіко-математичного моделювання.

Наук. керієн. Волошан І. Г.

Література: 1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>. 2. Сьомченко В. В. Теоретичні засади ідентифікації доходів та витрат у бюджетній установі [Електронний ресурс] / В. В. Сьомченко, О. Р. Романенко // Вісник Запорізького національного університету. – 2012. – № 1(13). – С. 133–138. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vznu/eco/2012_1/133-138.pdf. 3. Левицька С. О. Результативність перших етапів розвитку реалізації стратегії модернізації бухгалтерського обліку в державному секторі / С. О. Левицька, К. А. Кошка // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування: Випуск 3(47). Секція Економіка. Частина І. – 2009. 4. Канєва Т. Стан і перспективи розвитку обліку в державному секторі України [Електронний ресурс] / Т. Канєва, С. Шевченко // Вісник КНТУ. – 2010. – № 5. – С. 33–39. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vknteu/2010_5/4.pdf. 5. Кравченко О. В. Напрямки реформування бюджетного обліку [Електронний ресурс] / О. В. Кравченко // Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (22–23 жовтня 2009 р.) ; відп. ред. А. Ф. Мельник. – Тернопіль : ТНЕУ Терноп. нац. економ. унів., 2009. – С. 200–204. – Режим доступу : http://academy.sumy.ua/images/stories/docs/K_BOA/Kravchenko_006.pdf. 6. Хомка В. М. Напрями удосконалення бухгалтерського обліку у бюджетних установах [Електронний ресурс] / В. М. Хомка, Г. В. Брик // Зростання ролі бухгалтерського обліку в сучасній економіці: збірник тез та доповідей І Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (21 лютого 2013 р.; м. Київ); відпов. за вип. Б. В. Мельничук. – К. : ТОВ "Всеукраїнський інститут права і оцінки", 2013. – 534 с. – Режим доступу : http://ic.faaf.org.ua/Zb_Tez_conf_2013.pdf. 7. Глухова В. І. Вдосконалення організації бухгалтерського обліку в сільських та селищних радах [Електронний ресурс] / В. І. Глухова // Зростання ролі бухгалтерського обліку в сучасній економіці: збірник тез та доповідей І Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (21 лютого 2013 р. м. Київ) ; відпов. за вип. Б. В. Мельничук. – К. : ТОВ "Всеукраїнський інститут права і оцінки", 2013. – 534 с. – Режим доступу : http://ic.faaf.org.ua/Zb_Tez_conf_2013.pdf.